

ЖАШЫЛ ЭКОНОМИКА ЖАНА КЫРГЫЗСТАНДЫН ТУРУКТУУ ӨНҮГҮҮСҮ: КАРАМА-КАРШЫЛЫКТАР ЖАНА КЕЛЕЧЕКТЕР

Качканбаева Айпери Сапарбековна, Исмаилова Ариет Сулаймановна

¹Аспирант Международного университета им.К.Ш.Токтомаматова

Преподаватель Национального университета им.Ж.Баласагына г.Бишкек, Кыргызская Республика, [Email:akachkanbaeva@mail.ru](mailto:akachkanbaeva@mail.ru), ²Магистрант МУИТ

Аннотация: Макалада Кыргыз Республикасында жашыл экономиканы калыптандыруунун карама-каршылыктары жана келечеги талданат. Жашыл экономика концепциясы бир топ талаштуу бойдон калууда, бирок анын идеялары барган сайын көбөйүп бараткан өлкөлөр жана аймактар тарабынан кабыл алынууда. Аймактарда жашыл экономика идеяларын илгерилетүү инновациялык негизде гана мүмкүн экендиги баса белгиленет. Эко-инновацияларды сатып алууга, акысыз алууга же өз алдынча иштеп чыгууга жана өндүрүүгө болот (аймакта илимдин жана өнөр жай өндүрүшүнүн өнүгүү деңгээлине жараша). Өлкөнүн айрым аймактарында жашыл өнүктүрүү сценарийлерин жай киргизүүнүн себептери каралууда. Ийгиликтүү аймактык жашыл долбоорлордун мисалдары келтирилген. Жашыл экономикага өтүү боюнча реалдуу кадамдарга байланыштуу сунуштар берилди.

Негизги сөздөр: жашыл экономика, жашыл технологиялар, аймактардын инновациялык өсүшү, жашыл долбоорлор.

ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА И УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ КЫРГЫЗСТАНА: ВОЗРАЖЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Аннотация: В статье анализируются противоречия и перспективы формирования зеленой экономики в Кыргызской Республике. Концепция «зеленой» экономики остается весьма противоречивой, но ее идеи принимаются все большим числом стран и регионов. Подчеркивается, что продвижение идей зеленой экономики в регионах возможно только на инновационной основе. Экоинновации можно приобрести, получить бесплатно или самостоятельно разработать и произвести (в зависимости от уровня развития науки и промышленного производства в регионе).

Рассматриваются причины медленного внедрения сценариев зеленого развития в некоторых регионах страны. Представлены примеры успешных региональных зеленых проектов. Были даны рекомендации относительно реальных шагов по переходу к зеленой экономике.

Ключевые слова: зеленая экономика, зеленые технологии, инновационный рост регионов, зеленые проекты.

GREEN ECONOMY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF KYRGYZSTAN: OBJECTIONS AND PROSPECTS

Abstract: The article analyzes the contradictions and prospects for the formation of a green economy in the Kyrgyz Republic. The concept of a “green” economy remains highly controversial, but its ideas are accepted by an increasing number of countries and regions. Emphasis, that the promotion of green economy ideas in the regions is possible only on an innovative basis. Eco-innovation can be

purchased, receive free or independently develop and produce (depending on the level of development of science and industrial production in the region).

The reasons for the slow implementation of green development scenarios in some regions of the country are considered. Examples of successful regional green projects are presented. Recommendations were made on real steps to transition to a green economy.

Key words: *The Green Economy, Green technologies, Innovative growth of regions, Green projects.*

Жашыл экономика бүгүнкү күндө туруктуу өнүгүүнүн негизи (жаңы вектор, туруктуу өнүгүүнүн кыймылдаткычы) катары каралат, ал эми инновациялык жашыл технологиялар анын негизги инструменти болуп саналат. Бул технологиялар энергияны үнөмдөө, көмүртектин эмиссиясын азайтуу, таза транспорт, альтернативдик энергия булактары, органикалык айыл чарба, эко өнүктүрүү (экологиялык ыкмаларды колдонуу менен кыймылсыз мүлк куруу), алдыңкы логистикага жана экономиканы өнүктүрүүгө мүмкүндүк берген көптөгөн башка компоненттерге негизделген. жаратылышка зыян келтирбестен жана эң башкысы адамдын экологиялык жыргалчылыгын сактоо. Дүйнөнүн көптөгөн өлкөлөрүндөгү өкмөттөр, ишкерлер жана керектөөчүлөр жашыл экономика стратегиясына өтүштү. Жашыл идеялардын кеңейиши Кытай, Түштүк Корея, Япония, Индия, Бразилия, Аргентина, Германия, Швеция, Дания жана башка Европа өлкөлөрү, Австралия, Россия, Казакстан, АКШ жана башкалар үчүн мүнөздүү. Жашыл экономика концепциясы башка көптөгөн парадигмалар жана теориялардан келип чыгат жана алар менен толукталат. Мисалы, Бүткүл дүйнөлүк жапайы жаратылыш фонду ашыкча керектөөнү жана ресурстарды ысырапкорчулукту азайтуу үчүн М.Вакернагель тарабынан иштелип чыккан экологиялык изи идеясын колдонот.

Фонд туруктуу өнүгүү деңгээлине (мында катышы бирге барабар) жакындoo үчүн эмиссияларды кыскартууну жана экологиялык изди (азыркы 1,5тен 2050-жылга чейин 1,2ге чейин) кыскартууну талап кылат. Жашыл экономика концепциясы ошондой эле жыргалчылык теориясынын идеяларын, жашоонун сапаты теориясын, чоң циклдердин Кондратьев теориясын, экономикалык өсүштүн чектери теориясын, инновациялык өнүгүү теориясын, институттук жана экономикалык теорияны, концепцияны камтыйт. динамикалык өсүш ж.б.

Акыркы бир нече жылда Кыргыз Республикасында жашыл экономика боюнча реалдуу маалыматтык бум болуп өттү: бул актуалдуу темада көп сандагы ар кандай макалалар жарык көрдү. Алардын баарын санап, атап өтүү мүмкүн эмес, бирок кээ бир эмгектер позитивдүү талдоого татыктуу экендиги талашсыз. Жашыл компонентсиз ата мекендик экономиканы диверсификациялоону же жарандардын жашоо сапатын жакшыртууну камсыз кылуу мүмкүн эместигин түшүнүү бар.

Ошол эле учурда, көптөгөн өнүккөн өлкөлөрдө жашыл экономиканын идеалдарынан белгилүү бир четтөө башталды, ага биринчи кезекте “сланец

революциясы” жана активдүү, дээрлик жырткычтык аркылуу өз ресурстарын сактап калуу каалоосу шарт түздү. башка өлкөлөрдүн ресурстарын пайдалануу.

Көпчүлүк эмгектердин авторлору Айлана-чөйрөнү коргоо боюнча Бириккен Улуттар Уюмунун (ЮНЕП) эксперттери тарабынан берилген жашыл экономиканын салттуу аныктамасы менен макул. Аныктаманын маңызы жашыл экономика – бул экологиялык тобокелдиктерсиз адамдын жыргалчылыгынын узак мөөнөттүү өсүшүн жана теңсиздикти кыскартууну камсыз кылган экономика же социалдык прогресске, туруктуу керектөө жана өндүрүшкө өбөлгө түзгөн экономика. Жашыл экономиканын дагы бир интерпретациясы – бул элдин бакубаттуулугун жогорулатууга жана социалдык адилеттүүлүктү камсыз кылууга багытталган экономика. Жашыл экономика ведомстволор аралык мүнөзгө ээ. Бул транспорт, имараттар жана алардын комплекстери, энергетика, суу менен камсыздоо, тамак-аш жана жашоону камсыз кылуу, токой жана айыл чарбасы, калдыктарды кайра иштетүү жана кайра иштетүү, адам капиталы (билим берүү жана маданият). Жашыл экономика ошондой эле модернизациялоонун жана өндүрүштүн натыйжалуулугун жогорулатуунун негизинде жашоонун сапатын жана жашоо чөйрөсүн жакшыртууга салым кошкон экономикалык ишмердиктин түрлөрүн камтыйт. Автор ошондой эле жакынкы келечекте (2010–2050-ж.) чечүүчү боло турган жаңы (6-) технологиялык тартипке тездетилген өтүүнү камсыз кылган жашыл инновациялардын жана ачылыштардын жогорку илимий сыйымдуулугун белгилейт. Ж.А. Мингалева жана Н.А. Шпак экономиканы экологиялык кайра тузуулардын журушунда социалдык-экологиялык жана экономикалык эффектилердин зарылчылыгын керсетет.

Бир катар эмгектерде өлүмдүн көбөйүшү, биологиялык ар түрдүүлүктүн азайышы, климаттын туруксуздугу, таза суунун жетишсиздиги, тамак-аш тартыштыгы, отун-энергетикалык көйгөйлөр ж.б. менен коштолгон мегаполистердеги абанын булганышы сыяктуу заманбап табигый кризистердин ез алдынча коркунучтуу, алар да рыноктук механизмдин бузулушуна алып келүүдө, буткул планетанын калкынын жыргалчылыгынын есушун басаңдатып жатышат. Ошондуктан социалдык айырмачылыктарды акырындык менен жок кылууга, жаратылыш ресурстарын көбөйтүүгө жана адамдын айлана-чөйрөсүнүн абалын жакшыртууга убада кылган жашыл экономиканын идеялары кызыгууну арттырууда.

Кризистердин жана ийгиликсиздиктердин негизги себеби капиталды иррационалдуу бөлүштүрүү жана институционалдык каталар деген ырастоо менен макул болбой коюуга болбойт. Окумуштуулар энергиянын альтернативдик булактарын түзүүгө, коомдук транспортту өнүктүрүүгө, туруктуу айыл чарбага өтүүгө, жер кыртышын жана сууну сактоого бөлүнгөн каражаттар таптакыр жетишсиз болгонун, мындан тышкары, жашыл инвестициялар дээрлик өнүгүп келе жаткан өлкөлөрдүн көбү

үчүн жеткиликсиз экенин белгилешет. Каражаттын жетишсиздигин башынан өткөргөн өлкөлөр жашыл өнүгүү жолуна кантип түшүшү керек? Авторлор жашыл демилгелерди каржылоонун принципалдуу жаңы механизмдери керек деген адилеттүү жыйынтыкка келишти.

Албетте, иштин чоң бөлүгү Кыргыз Республикасында жашыл экономикага болгон мамилеге арналган. Бүгүнкү күндө Кыргызстан бул концепцияга карата белгилүү кадамдарды жасап жатат, бирок “жашыл экономика” деген терминдин өзү көпчүлүк чиновниктердин жана бизнесмендердин арасында популярдуу эмес. Бирок расмий деңгээлде Кыргызстан жашыл экономиканы өнүктүрүү ниетин бир нече жолу билдирген: бул БРИКС альянсынын алкагында жана 2012-жылы Рио-де-Жанейродо өткөн саммитте (РИО+20) болгон.

Кыргыз делегациясынын башчысы, вице-премьер-министр Жоомарт Оторбаев Кыргызстан «жаратылышка ашыкча кысым көрсөтпөстөн, коомдун бакубаттуулугун камсыз кыла ала турган жаңы өнүгүү парадигмасы керек» деп баса белгиледи. Бир жагынан экономиканын, экинчи жагынан жаратылышты коргоонун таламдары тең салмактуу болуп, узак мөөнөткө багытталууга тийиш. Ошол эле учурда инновациялык өсүш жана энергияны үнөмдөөчү, “жашыл” деп аталган экономиканын өсүшү зарыл, бул албетте бардык өлкөлөр үчүн пайдалуу” (цитата: <https://24.kg/archive/ru/economics/132147-budushhee-kotoroe-my-xotim.html/>

Делегаттар Бразилияда планетанын өнүгүүсүн талкуулап жатканда, 22-июнда Бишкектеги БУУнун үйүндө “РИО+20” Кыргызстан жана башка өлкөлөр үчүн мааниси тууралуу “Туруктуу өнүгүү үчүн айлана-чөйрөнү коргоо” программасынын бет ачары болду. болуп өттү. «Кыргыз Республикасы биринчи жолу парламенттик республика статусундагы саммитке катышты. Өлкө “жашыл” экономикалык өнүгүү концепциясын стратегиялык концепция катары сунуштады, деп билдирди БУУнун Кыргыз Республикасындагы Туруктуу өкүлү Александр Аванесов. - Кыргызстан үчүн бул маанилүү окуядан бир топ мурда БУУнун айлана-чөйрөнү коргоо программасы туруктуу өнүгүүнүн экологиялык тобокелдиктери: жаратылыш ресурстарынын деградациясы, биологиялык ар түрдүүлүктүн жоголушу, климаттын өзгөрүшү боюнча бир катар талкууларды өткөргөн. Алардын составына елкенун буткул коомчулугу кирди.

Кыргызстан эл аралык конвенцияларга, келишимдерге, резолюцияларга кол коюудан баш тартпайт, курчап турган чөйрөнү коргоо жана жаратылышты сарамжалдуу пайдалануу боюнча конференцияларга активдүү катышат. Ошондой эле Кыргыз Республикасында мамлекеттик деңгээлде көптөгөн документтер кабыл алынган: Кыргыз Республикасынын Президентинин “Кыргыз Республикасын туруктуу өнүктүрүүгө өтүү концепциясы жөнүндө”, “Энергетика жана экологиялык абалды

жакшыртуу боюнча айрым чаралар жөнүндө” Жарлыктары. Кыргызстандын экономикасынын натыйжалуулугу”.

«Кыргыз Республикасынын экологиялык коопсуздук концепциясы» коомдук долбоору, «2013-2017-жылдарга Кыргыз Республикасын туруктуу өнүктүрүүнүн Улуттук стратегиясы», «Кыргызстан – өлкө» Кыргыз Республикасындагы жашыл экономика концепциясы жашыл экономиканын» 2018-жылдын 28-июнундагы No 2532-VI токтому каралды.

Документтерге кол коюлуп, бирок реалдуу кадамдар дээрлик көрүлбөй жаткандыктан, өлкөдө туруктуу өнүгүү жана жашыл экономика идеяларын жайылтууда өзгөчө ийгилик дээрлик жок. Жашыл экономика боюнча иштерди талдоо төмөнкү суроолорго жооп берүүгө мүмкүндүк берет: эмне үчүн бул технологиялык режим Кыргыз Республикасында кечиктирилип жатат? Кыргыз Республикасынын көптөгөн экономикалык түзүмдөрүнүн “жашыл” өнүгүү сценарийлерине көңүл бурбай жатканынын себептери эмнеде?

Эмне үчүн ар кайсы өлкөнүн окумуштуулары түзгөн экологиялык рейтингде Кыргызстан алардын “куйругунан” дайыма орун алып келет? Кыргызстан акыркы орунду ээледі жана Йель университетинде 2015-жылы дүйнөнүн 178 өлкөсү үчүн түзүлгөн Экологиялык натыйжалуулук индекси боюнча Кыргызстан 54-орунга кирет.

Кризистин шартында өлкө үчүн көйгөй олуттуу эмес: “Кризис учурунда өлкө үчүн актуалдуу болуп калган финансылык-экономикалык ресурстардын ачык-айкын жетишсиздиги жана башка артыкчылыктардын болушу менен бирге, бул жагдайды өлкө үчүн маанилүү болгон бардык кызыкдар тараптар үчүн, анын ичинде каржылык маселелер үчүн экологиялык маселелердин дагы эле экинчи даражадагы маанилүүлүгү».

Жашыл экономиканын перспективаларын талкуулоодо бизнестин жана көптөгөн өнүккөн өлкөлөрдүн башкаруучу чөйрөлөрүнүн өкүлдөрүнүн анын идеалдарына карата кандайдыр бир «муздатуу» маселелерин козгобой коюуга болбойт. Ошентип, 2014-жылдын башында Германиянын каржы министри Вольфганг Шобле Брюсселде Евробиримдиктин каржы министрлери алдында сүйлөп жатып, жашыл экономиканын эмгек рыногу үчүн кооптуулугун эскерткен. Ал кайра жаралуучу энергияга кеткен чыгымдардын өсүшү жумуш орундарынын санын азайтышы мүмкүн деп эсептейт. Бул кооптонууларды кайталап, Еврокомиссия 2030-жылга чейинки жаңы энергетикалык стратегиясында энергиянын кайра жаралуучу булактарынын үлүшүн көбөйтүү боюнча баштапкы максаттарды кыскартууну белгилеген (Vedomosti.ru. 28.01.2014). Немис ишканалары энергетика реформасынын жүрүшүндө субсидияларынын бир бөлүгүн (кымбат кайра жаралуучу булактарга өтүүнүн ордун толтуруу) жоготуп алышы мүмкүн экени эскертилген.

АКШ аймагынын олуттуу бөлүгүн каптаган сланец революциясы, албетте, бир жагынан, бир нече ондогон жылдар бою углеводород чийки затынын түгөнүп кетүү коркунучун артка кайтарды. Бирок, экинчи жагынан карасак, америкалыктар сланец революциясынын коркунучтуу экологиялык кесепеттерин (жер астындагы суулардын уулуу химикаттар менен булганышы, парник газдарынын эмиссиясы, абанын учуучу органикалык кошулмалар менен булганышы, тоо-кен казып алуу аймактарында калктын ден соолугунун начарлашы, биотадан биоталардын жылышы) көңүл бурушу керек. анын жашаган жерлери ж.б.). Мунун баары бир тараптуу түрдө өнүктүрүү фирмалары жана АКШнын аймактык бийликтери тарабынан жашыл экономиканын жогорку стандарттарын катуу сактоодон баш тартууга алып келет. Бул жөнгө салынбаган рынок экономикасынын жырткыч мүнөзүн дагы бир жолу ырастап турат. Эгер регулятор (мамлекет) тарабынан стандарттар жана көзөмөл дагы катууласса, сланец революциясы ишке ашпай калат. Мындан тышкары, бардык эле жашыл тармактар жана технологиялар чындап эле экологиялык жана экологиялык жактан таза эмес экенин эстен чыгарбоо керек, көптөгөн продуктылар псевдоэкологиялык болуп чыгат (Жашылдандыруу феномени, жарнамага көбүрөөк акча жумшалганда "ze - жалкоолук" ", жана буюмдун чыныгы жакшыртуу боюнча эмес). Жашыл экономика жаңы жумуш орундарын түзүү менен коштолот, б.а. анын аркасында жумуштуулук көбөйүшү керек; Айыл чарбасында, токой чарбасында, энергетикада жана транспортто он миңдеген жаңы “жашыл” жумуш орундары түзүлүп, “салттуу” жумуш орундарын жоготуунун ордун толтурууда.

Бирок, суроого жооп жок: жаңы өндүрүлгөн товарлар, аларды түзүүнүн бардык технологиялык чынжырында канчалык коопсуз? Анткени, жаңы жашыл технологиялар жана принципалдуу жаңы эмгек шарттары жумушчулар үчүн коркунучтарды жана тобокелдиктерди күчөтөт (мисалы, уулуу калдыктарды жок кылуу). Кыска мөөнөттө кирешелердин төмөндөшү коркунучунан улам жашыл экономика көпчүлүк үчүн алгылыксыз болуп көрүнөт. Бир катар ишканалар жоготууга учураган кырдаалга туш болушу мүмкүн - чыгымдар өтө жогору болгондо жана пайданын ордуна жоготуулар келип, натыйжада өндүрүш жабылышы мүмкүн (бул АКШ жана ЕБ өлкөлөрүндөгү кээ бир күн батареялары фирмаларында болгон). - Кытайдан келген панелдер атаандаштыкка жөндөмдүү болуп чыкты - баасы жана сапаты боюнча ти). Бир катар компаниялар жашыл инновацияларды жана ага байланыштуу инвестицияларды финансылык жүк жана баанын мүмкүн болуучу өсүшүнүн себептеринин бири катары карашат. Ушул жана ушул сыяктуу кооптонуулар жана кооптонуулар Кыргыз Республикасында гана эмес, бүткүл дүйнөдө жашыл экономиканын өнүгүшүнө тоскоол болууда. Ошону менен бирге, Кыргыз Республикасынын региондорунда өнүктүрүүнүн кечиктирилгис милдеттери турат: жаратылышка жана адамга тийгизген

таасирин минималдаштыруу, чийки заттарды пайдалануунун натыйжалуулугун жогорулатуу, эко-инновацияларды ишке киргизүүнү активдештирүү, экологиялык жактан кемчиликсиз инфраструктураны пайдалануу, сапаты жана калктын турмуш-тиричилик шарттары жана башка кеп нерселер. Кыргыз Республикасы сыяктуу көп региондуу өлкөдө жашыл экономиканын өнүгүшү сөзсүз түрдө бирдей эмес болот. Жаңы жашоо образынын негизги негиздерин түзүү жагынан Кыргыз Республикасынын субъекттеринин кандайдыр бир «жарышы» иш жүзүндө башталды. Белгилүү болгондой, жашыл экономика бардык өлкөлөргө жана аймактарга бир калыпка ылайык иш-аракет кылууну сунуш кылбайт, ал табигый шарттарга, адамдык капиталдын сапатына, сатып алуу, акысыз алуу же жаңы технологияларды өндүрүү мүмкүнчүлүгүнө жараша көптөгөн ыкмаларды камтыйт. өздөрү. Авангарддык аймактар да, артта калган аймактар да болот.

Изилдөөчүлөрдүн эмгектеринде жашыл экономикага өтүү боюнча реалдуу кадамдарга байланыштуу көптөгөн сунуштар камтылган. О.Понкратов тарабынан сунушталган варианттардын бири: жашыл инновацияларды каржылоо, жашыл кыймылсыз мүлк инвестициялык фонддорун түзүү, мамлекеттик сатып алуулар саясаты, адистештирилген жашыл банктарды, укуктук инфраструктураны түзүү ж.б., алар каалаган моделге өтүүнү тездетет жана өлкөдө жашыл экономиканы реалдуу кылуу.

Ошентип, Кыргыз Республикасында жашыл экономикага өтүүгө, биринчи кезекте, бюджеттик чектөөлөр да, ачык-айкын эмес мамлекеттик экологиялык саясат да (талаптарды жана стандарттарды ишке ашыруу дайыма кечиктирилип жатат) тоскоол болууда. Жашыл инновациялар илимпоздор тарабынан такай ойлоп чыгарылат, бирок алар керектөөчүгө жолду араң ачат жана чындыгында профессор А. Земцов жана башкалар «Заманбап экономикалык системалардын туруктуу өнүгүүсүнүн чечүүчү шарты инновация факторун максималдаштыруу болуп саналат».

Көптөгөн социалдык көйгөйлөрдү чечүүчү жашыл технологияларсыз жогорку акы төлөнүүчү жумушчу орундарын түзүүнү камсыз кылуу, экономиканын инновациялык өнүгүүсүн активдештирүү, андан да чоң шаарлардын жашоочуларынын ден соолук абалын жакшыртуу мүмкүн эмес экени көрүнүп турат. Табигый потенциалы жана кең аймагы боюнча Кыргыз Республикасы буга чейин дүйнөдөгү экологиялык жактан эң туруктуу супердержавалардын бири катары таанылган, азыр анын эң актуалдуу милдети жашыл технологиялардын жардамы менен мегаполистердин жана аймактардын экологиялык абалын жакшыртуу болуп саналат. жана ошону менен Кыргызстандын жарандарынын сапатын жана өмүрүнүн узактыгын жакшыртат.

Колдонулган адабияттар:

1. Кыргыз Республикасынын Жашыл Экономикалык Форуму Кыргыз Республикасынын Мин экономикасы 19.10.2018.

2. “Кыргызстан жашыл экономиканын өлкөсү” Кыргыз Республикасындагы жашыл экономика концепциясы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин 2018-жылдын 28-июнундагы № 2532-VI токтому менен бекитилген жеткиликтүүлүк режими: <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ruru/83126?cl=ru-ru>(Кетилген 9-август, 2020-ж.).
3. Лаврикова Ю.Г., Малыш Е.В. Жашыл экономика кластердик өнүгүүдө // Вестн. UrFU. «Экономика жана башкаруу» сериясы. 2014, №3, 120–133-бб.
4. Кожевникова Т.М., Тер-Акопов С.Г. «Жашыл экономика» туруктуу өнүгүүнүн багыттарынын бири катары // Социалдык-экономикалык көрүнүштөр жана процесстер. 2013. № 3 (049). 78–82-бб.
5. Яшалова Н.Н. «Жашыл» экономика региондордун экологиялык жана экономикалык туруктуу өнүгүүсүнүн негизи катары // Вестн. UrFU. «Экономика жана башкаруу» сериясы. 2013. № 2. С. 81–94.
6. Хуторова Н.А. Экологиялык модернизация – теориядан практикага // Токой жарчысы. 2013. № 7. С. 131–137.
7. Баутин В.М. «Жашыл» экономика туруктуу өнүгүүнүн жаңы парадигмасы катары // Изв. TSCA. 2012. Issue. 2. С. 3–4.
8. Ануфриев В.Н., Ануфриева Е.И., Петрунко Л.А. Жашыл экономика аркылуу аймактардын жана ишканалардын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу (Свердлов районунун мисалында) // Вестн. UrFU. «Экономика жана башкаруу» сериясы. 2014, №3, 134–145-бб.
9. Порфириев Б.Н. «Жашыл» экономика: дүйнөлүк өнүгүү тенденциялары жана келечеги // Вестн. Россия илимдер академиясы. 2012. V. 82, № 4. С. 323–344.
10. Мингалева Ж.А., Шпак Н.А. Экологиялык жана социалдык-экономикалык системаларды өнүктүрүүнүн сценарийлерин түзүүдө экоэффективдүү мамилени колдонуунун өзгөчөлүктөрү // Экономика жана ишкердик. 2014. V. 8, № 5. С. 285–288.
11. Сажнева С.В. "Жашыл экономика": Россиянын туруктуу өнүгүү көз карашынан алганда келечеги // Инвестициялар. 2013. № 1. С. 70–73.
12. Пахомова Н.В., Рихтер К.К., Малышков Г.Б. Туруктуу өнүгүү жана жашыл экономикага өтүү стратегиясы: приоритеттерди жана механизмдерди жаңылоо // Вестн. Санкт-Петербург мамлекеттик университети. 2013. Сер. 5, жок. 4. С. 35–54.
13. Гуцина Е.Г., Бадрак Н.Ю. Россиянын экономикасынын энергетикалык натыйжалуулугу жана
а. «жашыл» инвестициялар // Улуттук кызыкчылыктар: артыкчылыктар жана коопсуздук. 2013. № 35 (224). 44–50-бб.
14. Онищенко М.В. "Жашыл экономиканы" өнүктүрүүдө мамлекеттин ролу // КубГАУ илимий журналы. 2014. № 102 (08). 1–14-бб.
15. Степанова С.А. RIO+20 жана Россиянын модернизациясы: билим берүү аспектиси // Эл аралык илимдер академиясынын электрондук мезгилдүү бюллетени. Орус бөлүмү. 2012. № 2. С. 18–22.
16. Даниленко Л.Н. Россиядагы экологиялык саясат: "жашыл" экономикага каршы рента-ресурстук экономика // Улуттук кызыкчылыктар: артыкчылыктар жана коопсуздук. 2013. № 12 (201). 38–47-бб.
17. Соловьянов А.А. Сланец газ кендерин иштетүүдөгү экологиялык көйгөйлөр: АКШнын тажрыйбасы // Астрахань экологиялык билим берүү бюллетени. 2014. № 4 (30). 69–79-бб.
18. Черешнев В.А., Никулина Н.Л., Боярских А.И. Изилдөөнүн эволюциясы: туруктуу өнүгүүдөн “жашыл” экономикага // Вестн. ЗабГУ. 2014. № 08 (111). 133–143-бб.
19. Кузселев Е.Д. Жашыл экономика азыркы дүйнөдө экологиялык коопсуздуктун туруктуу өнүгүүсүнүн фактору катары // Улуттук коопсуздук жана стратегиялык пландаштыруу. 2014. № 2 (6). 103–106-бб.
20. Земцов А.А., Макашева Н.П., Макашева Ю.С. Инновацияга багытталган экономика: илимий-билим берүү комплексин өнүктүрүү жана колдоо көйгөйлөрү // Вестн. Көлөм. мамлекет университет Экономика. 2009. № 3 (7). 71–81-бб.